

1921

Nieuwsblad van de Historische Vereniging
Ameide en Tienhoven

C O L O F O N

Secretariaat:
Hazelaarlaan 21
4233 HN Ameide
tel.: 01836-2535

Lidmaatschap:

f 25,- per
kalenderjaar.

Bestuur:

G. Streefkerk
(voorz.)
P. Will
(secr.)
H. de Haan
(penn.)
A.M. den Oudsten
C. den Oudsten
R.G. Smith
J. Stasse

Voor vragen over,
bijdragen aan het
Nieuwsblad:
01836-2127.

- pag. 1. Ten geleide
2. Uitnodiging en agenda
3. Verslag van de Jaarvergadering 13 mei 1992
4. Activiteiten van het verstreken jaar
6. Tellen van 0 tot 100
8. Financiëel verslag van onze penningmeester
9. De ondergrond van Ameide en Tienhoven
(Deel 4 - de bovenkant) door ons lid, dhr. P. van Toor
13. Verslag van de lezing op 14-1-1993

Ten geleide.

Voor U ligt een nummer van een nieuwe jaargang, dus zoals is beloofd in een jasje met een andere, frisse kleur. Wat ook beloofd was, was het alweer vierde deel van onze trouwe schrijver en lid, dhr. P. van Toor uit Haarlem. Verder is in dit nummer alles te lezen over het reilen en zeilen van onze Vereniging in het afgelopen jaar, en kan iedereen konstateren hoe goed het allemaal gaat! De redactie wenst U veel leesplezier en tot ziens op onze a.s. Jaarvergadering.

U I T N O D I G T I N G

Het doet ons groot genoegen u te kunnen uitnodigen voor de LEDENVERGADERING, die gehouden wordt op WOENSDAG 12 MEI a.s. in het oude STADHUIS van Ameide. Aanvang HALF ACHT.

Dit keer heeft de bijeenkomst een bijzonder tintje, gezien de plaats van samenkomst, het karakter en de spreker van de avond Dr. Abram Vroon, ons lid en oud-dorpsgenoot en een ware historicus, thans wethouder van Leusden.

Ook niet-leden zijn van harte welkom, wel betalen zij f 2,50.

De vereniging moet zich echter wel aan de regels houden, die vastgelegd zijn in het Statuut, daarom gaan we eerst noodzakelijke dingen afhandelen. Na dit korte vergaderdeel houden we ons met interessanter zaken bezig, zie onder aan de bladzij

De A G E N D A luidt:

- 1- Opening door de voorzitter, de heer G. Streefkerk
- 2- Ingekomen stukken, onder meer
  - 'De Alblasserwaard' door Drs. C.L. van Groningen
  - 'Het Molenboek' *penningmeester*
  - 'Carel Willem Pape', dissertatie van A. Vroon
  - Diverse afleveringen van tijdschriften van bevriende ver. als Vianen, Blokland, Binnenwaard en West-Albl.
  - Brievenmap van leerlingen groep 7 van de Sch. m/d B.
  - Mededelingen o.a. - over de gemankeerde huisvesting; het Contract en goedkeuring gevraagd
  - over het voetveer naar Overlek
- 3- Vaststelling der notulen van de vorige jaarvergadering, die gehouden is op 13 mei 1992
- 4- Jaarverslag van de secretaris
- 5- Vaststelling van de jaarrekening van de penningmeester en de bevindingen van de kascontrolecommissie
Voorstel contributie 1994
- 6- De benoeming van de nieuwe kascontroleleden *Mr. Streefkerk J. van der*
- 7- Een korte beschouwing over de a.s. activiteiten (A.M.d.O.)
- 8- De bestuursverkiezing (volgens rooster zijn aftredend en herkiesbaar mevrouw J. Stasse en de heer P. Will)
- 9- Rondvraag

P A U Z E

10- "AMEIDE IN DE HOLLANDSE OORLOG ANNO 1672"

Heette dat niet het rampjaar, waarvan we op school vernamen dat de regering redeloos, het land reddeloos en het volk radeloos was?

Of was het toch andersom, nou weet ik niet zo precies meer wie wat was, maar och ... wat doet 't er toe. Bram zal het wel vertellen. Hij heeft ons namelijk gebeld dat hij bezig is het stof van de archieven af te blazen om vervolgens de stof op te diepen van wat ons dorp en omgeving te verduren heeft gehad.

Als oud-onderwijzer en rasechte geschiedenisman, dus goed verteller, belooft dit een fijne ouwerwetse avond te worden.

Welaan, geschiedenisgierigen, trekt op de twaalfde van bloei- maand in dichte drommen naar de Dam, deze historische plek!

Verslag van de JAARVERGADERING der Hist. Veren. A/T, gehouden op 13 MEI 1992 in het Verenigingsgebouw te Ameide.

Er zijn 32 leden aanwezig, die door de voorzitter, de heer G. Streefkerk van harte verwelkomd worden en hen allen een nuttige en aangename avond toewenst.

Na het openingswoord van de voorzitter staat als eerste onderdeel op het programma de ledenvergadering. De notulen van de vorige jaarvergadering, die van 2 mei 1991, worden ongewijzigd akkoord bevonden en vastgesteld.

Van de Ingekomen Stukken worden -als voorbeeld van wat er zoal omgaat in de vereniging- getoond en genoemd:

- Het ontvangen geslachtenboek van de familie Van Bruggen
- Het ons aangeboden boekwerk: De Stede Nieupoort.
(N.B. wij zijn wederzijds gastlid)
- Het eveneens geschonken 'Tussen Lek en Linge', d.i. het jubileumboek van de Natuur- en Vogelwacht

Het jaaroverzicht van het secretariaat levert geen op- of aanmerkingen op; evenmin de jaarrekening van de penningmeester. Deze wordt onder dankzegging gedéchargeerd, nadat de kascontrolecommissie, bij monde van de heer H. de Haan, verklaard heeft alles in goede orde bevonden te hebben.

Als nieuw lid der kascommissie wordt benoemd de heer J. den Oudsten, zodat deze thans bestaat uit de leden: K. Keppel, Nic. Streefkerk en reserve J. den Oudsten.

Daarna volgt de Bestuursverkiezing: de aftredende A.M. den Oudsten wordt bij acclamatie herbenoemd, terwijl in de vakature: W. Veen wordt gekozen H. de Haan (19 stemmen). Zijn tegenkandidaat Th. Oevermans verwierf er 12; er was 1 blanco stem.

Bestuursmededelingen:

Verteld wordt een en ander over komende activiteiten:

- Excursies naar Nieupoort en Naarden plus een avond aangaande Naarden.
- de aankondiging van het boek: 'Ameide en Tienhoven in grootmoeders tijd' met de mogelijkheid tot voorintekening; leden behoeven voorlopig slechts f 27,50 te betalen.
- Over vaste huisvesting kunnen helaas nog geen mededelingen verstrekt worden, maar het bestuur is in verwachting.
- De contributie blijft gehandhaafd op f 25,--. Het staat leden-postabonnees vrij iets extra's voor portokosten neer te tellen.
- Werkgroepstimulansen: Gesproken wordt over een eventueel breder onderzoek naar de kerkelijke archieven van T. en A. De cursus 'Oud-handschrift leren lezen' is door zes leden gevolgd: oude geschriften kunnen ontcijferd worden. Graag zou het bestuur nieuwe activiteiten ontplooid willen zien: bijvoorbeeld onderzoek naar panden, weg- en waterbouw van Oud-Termei of studie over Herlaar of het verenigingsleven in de twee-eenheid Ameide en Tienhoven tussen 1900 - 1950 of daaromtrent.

De Rondvraag levert geen gespreksstof meer op; onder het genot van een tweede kopje koffie of iets fris wordt gepauzeerd en gaat de intekenlijst voor het boek rond: het resultaat bedraagt dik vijftig inschrijvingen.

Na de pauze ziet ons lid J. den Oudsten kans met zijn dia-presentatie de aanwezigen heel actief in het getoonde te betrekken; de 50 lichtbeelden worden uitvoerig becommentarieerd en een heel geanimeerde samenspreking volgt daarop.

In zijn dankwoord betreft de voorzitter de heren J. den Oudsten en W. Veen in het bijzonder. Eerstgenoemde voor de diverse dia-voorstelling(en), verzorgd in het belang van onze jonge vereniging en de uitgave van het eerste boekwerk. De scheidende heer W. Veen wordt dank gebracht voor zijn bestuurlijk werk, met name voor zijn zorg om en voor de penningen der vereniging.

Tegen elfen sluit de voorzitter de bijeenkomst en terugziende op een zeer geslaagde avond keert een ieder huiswaarts.

DE ACTIVITETTEN VAN HET VERSTREKEN JAAR (agendapunt 4)

WAT DE AVONDEN BETREFT:

Vijf zijn er geweest:

- op 13/5 de jaarvergadering met dia-vertoning door Jan den Oudsten; dit in verband met het bijna voltooide boekwerk: 'Ameide en Tienhoven in grootmoeders tijd'.
- op 15/9 heeft de heer De Roos uit Naarden ons een voorproef gegeven van de excursie naar Naarden die daarop is gevolgd.
- op 11/11 opende Drs. Catharina I. van Groningen met veel verve in klank en kleur veler oren en ogen voor de verborgen schoonheid van de Alblasserwaard monumentaal en miniatuur.
- op 14/1 voerde mevr. De Visser-Ameling de aanwezigen in gedachten terug naar de tijd van de pontjes en voetveren.
- op 9/3 een doe-het-zelf-avond: fotobenoem- en dia-kijkavond

WAT OVERIGE SAMENSCHOLINGEN BETREFT:

- Op 4 juli was gepland een fietstocht naar Nieuwpoort. De deelnemersploeg heeft wel slag moeten leveren, niet tegen de Poorters, maar tegen de regen. Vanwege het bar en boze weer heeft men toch maar voor een goed alternatief gekozen en is er door leden voor leden per auto gereden.
- 19 september -Het beleg van Naarden- daarentegen is een stralende dag en een dito rondleiding geworden.
- Verder was de Historische vereniging gastvrouw op het Stad huis tijdens de Braderie (zaterdag 20 juni) en met Monumentendag (12 september), terwijl zij gast was op de morgen van de Paardenmarkt (8 oktober), toen haar boek officieel uitge-reikt werd aan de familie Van Stolk, de eerste ereleden, en het echtpaar Den Breejen.

WAT HET BESTUUR BETREFT:

- Ja, in feite heeft het bestuur met alles de handen vol gehad, maar we beperken ons tot het noemen van de vergaderdata en zaken die voor de leden van belang zijn.

Er zijn 8 bestuursvergaderingen gehouden, respectievelijk op 1/6, 24/8, 21/9, 14/10, 30/11 '92 en op 7/1, 16/2 en 22/3 '93. De plaats van samenkomst was of bij een der bestuursleden thuis, of in het leegstaande Raadhuis van Tienhoven of ten Termeise Stadhuize.

- Uit deze wisselende vergaderplek kunt u reeds opmaken dat we ons een groot deel van het jaar nog wel een tikkeltje vogel-vrij hebben gevoeld. Herindeling van gemeenten en wisseling van bestuurders heeft kennelijk nog niet tot stroomversnelling geleid; wat malen die ambtelijke molens toch traag. U hebt wellicht wel gehoord over die andere verwisseling, waarbij we ons afvroegen: zou de gemeente Zederik ons toch niet aangezien hebben voor een of ander schoonmaakbedrijf?

Nu zijn we zeer geïnteresseerd in huwelijksregisters en best bereid om dozen vol archiefstukken onder het stof vandaan te halen en op een rij te zetten, maar om nu na elke bruiloft op het Stadhuis of verpozing van vreemden de schillen, de rijst en de dozen aan onze club te laten, ging ons iets te ver. We zagen de directe historische waarde daarvan niet in, vandaar het vele vergaderen en overleg met gemeente, fracties e.d.

- Enkele bestuursleden brachten op 7 juni 1992 een bezoek aan de zustervereniging West-Alblasserwaard om zich te oriënteren op het terrein van archivering.

- Een handvol bestuurders heeft acte de présence gegeven op 13 november in de Hervormde kerk te Nieuwpoort. Aldaar is het standaardwerk van mevr. Van Groningen, 'De Alblasserwaard' uit de serie 'De Nederlandse monumenten van Geschiedenis en Kunst' gepresenteerd.

- Op 3 maart heeft een bestuursdelegatie het Schielandshuis bezocht. Op uitnodiging van de heer Van Stolk heeft ze daar een morgen in 'de Atlas van Van Stolk' geneusd. Bij atlas moet u niet denken aan aardrijkskunde; het is een collectie prenten over de vaderlandse geschiedenis. Deze atlas, onvoorstelbaar veel en waardevol, is aanvankelijk opgezet door de Rotterdamse houthandelaar Abraham van Stolk (1814-1896), eens ambachtsheer van Ameide. Geen wonder dan ook dat onze woonkernen Ameide en Tienhoven eveneens vertegenwoordigd zijn. Knoop in de zakdoek: moeten we meer heen!

- Donderdagmiddag 22 april hebben een paar stoffige bestuursleden de zolder van het Stadhuis met bezemen gekeerd.

DE WERKGRUPPEN:

- Nu het archief van Zederik weer toegankelijk is, is een

onderzoeksgroep Kerkzaken aan het werk gegaan. Ze heeft reeds enkele besprekingen gevoerd met Drs. Diebels, de archivaris van Zederik, en wil de geschiedenis van de kerk en zo mogelijk wat van het onderwijs navenant naspeuren en wetenswaardigheden daaruit op schrift stellen.

Zij wil tevens daarin betrekken o.a. de stukken die de heer en mevrouw De Bruyn uit Austerlitz en de heer B.J. van Es uit Zeist de vereniging ooit ter beschikking hebben gesteld.

- Een groepje is bezig te inventariseren de vernoemingsnamen van akkers en kampen.

- Het nagaan van de loop en het verloop van wegen en watertjes heeft lang op zich laten wachten, als vanwege het ontbreken van de ons door de gemeente beloofde kadasterkaart.

- Ondermeer gebruik makend van een enkele aflevering van de vooroorlogse 'Nieuwjaarsgroet' is een meermansgroep bezig een boekwerkje samen te stellen, waarin huis aan huis opge-somd worden alle nerinkjes en bedrijven zo uit de crisis-jaren '30- '40.

- Ditzelfde geschiedt met de verenigingen, maar in ruimer zin, wat de inhoud van het begrip betreft en de tijd.

De fotowerkgroep heeft haar kijk-leesboek 'Ameide en Tienhoven in grootmoeders tijd' voltooid en kan met voldoening terugzien op de afname. Ze heeft opnieuw gezorgd voor de fotonoemavond van 9 maart en is doende het beeldarchief uit te breiden.

- De redactie van ons Nieuwsblad heeft gezorgd voor vier afleveringen en kon best wat meer kopij en hulp gebruiken

TEN BESLUITE:

Het aantal leden bedraagt 100.

Het bestuur blijft van mening dat er bergen werk verzet zijn, weliswaar door een te geringe garde.

Beste leden, bedenkt dat vele handen licht werk maken! Ach, er blijft altijd wat te wensen over: het bestuur heeft er echt behoefte aan ieder te danken die op welke wijze dan ook heeft

bijgedragen aan het welslagen van dit verenigingsjaar, zowel leden, brengers van foto's en ideeën als de Zederik-groten. Het zal de historie ingaan als het jaar, waarin het eerste boekwerk uitvloog en het jaar dat men samen met de Wereldwinkel zich mocht nestelen in het bejaarde Stadhuis van Ameide.

T E I L E N V A N N U U T O T H O N D E R D

Hoi, de 100 bereikt!

Als honderdste lid van onze vereniging werd binnengehaald ...

Ja, wie? Die puntjes vullen we in op de a.s. jaarvergadering.

U wilt dat toch niet missen?

Het bestuur wil namelijk dit gedenkwaardige feit niet zonder meer voorbij laten gaan en zal de gelukkige namens allen op de bedoelde bijeenkomst even in het meizonnetje zetten.

Van het oprichtingscomité -in maart 1989 samengeroepen op initiatief van de heren Den Breejen, Van Dijk en Mulder der goêgemeente Zederik- en van de zeventig leden die zich gedurende de oprichtingsperiode als zodanig meldden, werd een brok idealisme en doorzetting gevergd. Hun strijd gold in eerste instantie het veroveren van een positie temidden van de vele reeds gevestigde verenigingen, tevens het verkrijgen van begrip voor en vertrouwen in de doelstellingen van de club, zoals die verwoord staan in het Statuut.

Artikel 3 daarvan luidt:

'De vereniging heeft ten doel de belangstelling voor en de beoefening van de geschiedenis van de kernen Ameide en Tienhoven in haar regionale, lokale en nationale aspecten te bevorderen'.

Hierna volgt een opsomming van de wijzen waarop de vereniging dit doel tracht te bereiken; de middelen zogezegd, zeven in getal.

Op de notaris-akte, die van de oprichting, staat vermeld de datum van 8 februari 1991. Dit is de officiële datum, maar de eerste vergadering met de leden is gehouden op november 1990. De eerste tijd zijn het vooral financiële tobberijen, waarover men zich het hoofd breekt en de vraag naar ruimte, ruimte om te vergaderen, om wat spulletjes op te slaan en te gelegener een en ander te exposeren.

Beide geven thans best wat rooskleurigers te zien: we hebben een dak boven ons hoofd, een deftig bureau om de voeten onder te steken, een knaap van een tafel om rondom te vergaderen en geldelijk gezien mogen we beslist niet mopperen...

Er is een boel werk verzet. De meest voor de hand liggende taak van ieder lid is propagandist voor de vereniging te zijn in eigen kring. Telkenmale blijkt dat er nog te velen zijn, met belangstelling voor de heemkunde en historie, maar zich nog niet hebben aangesloten bij de vereniging die zich ook ten behoeve van hen op velerlei wijze inspant.

Verder willen we nog meer doen aan werkverdeling: meldt u zich s.v.p. met ideeën bij het bestuur of bij een der werkgroepen. (voor groepssoorten zie verder elders in dit blad het artikel: Activiteiten van het verstreken jaar).

wat de onderzoeks-
groep KERK ZAKEN
tegen kan komen: (!)

ten om de boerfrenten is die hert sacris finl
duy den pafact megen beperft gulden en 3000
hoerren. Den coffor onder haken beperft gul
den ontfangt... en elken kerfmeft
die is er naer lre moet gheuen voer die renten die
doer tof noerden doemen dat choer ter amey tynherde
nt sacris heren duy fent driehondert een en tzeftich

Uit de legger van de
kerkfabriek en de armen
aangelegd in 1401

laatste 1/2 regel luidt:
doemen dat choer ter amey tynherde int
jaer ons heren duysent driehondert een en
tzeftich

OPROEP ___ OPROEP ___ OPROEP ___ OPROEP

Ons lid, dhr. R. Lakerveld zou graag wat aan Genealogie gaan doen. Maar alleen is ook maar zo alleen!
Wie doet er mee???

Samen naar 't archief, ja gezellig!!

De Vereniging heeft een handboek ter beschikking, dat men kan raadplegen over hoe men te werk kan gaan.
(Teleaccursus)

Kom op mensen, speur mee naar je voorvaderen!

Opgeven kan men zich bij de Vereniging (zie bladzij 1) of rechtstreeks bij dhr. R. Lakerveld.

DOEN!!!

Beginbalans
per 1 januari 1992

Bank, lopende rekening	2002,58	Vermogen	7002,58
Vaste termijn sparen	5000,--		
	-----,---		-----,---
	7002,58		7002,58
	====,==		====,==

Resultatenrekening
1992

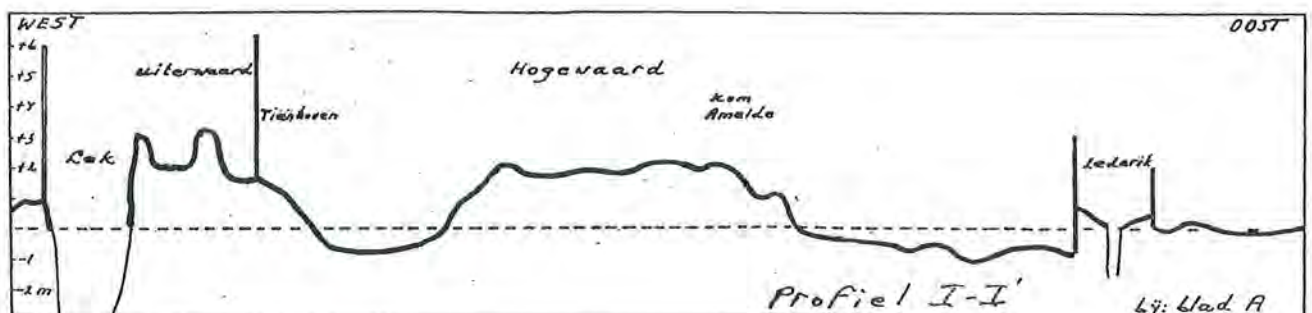
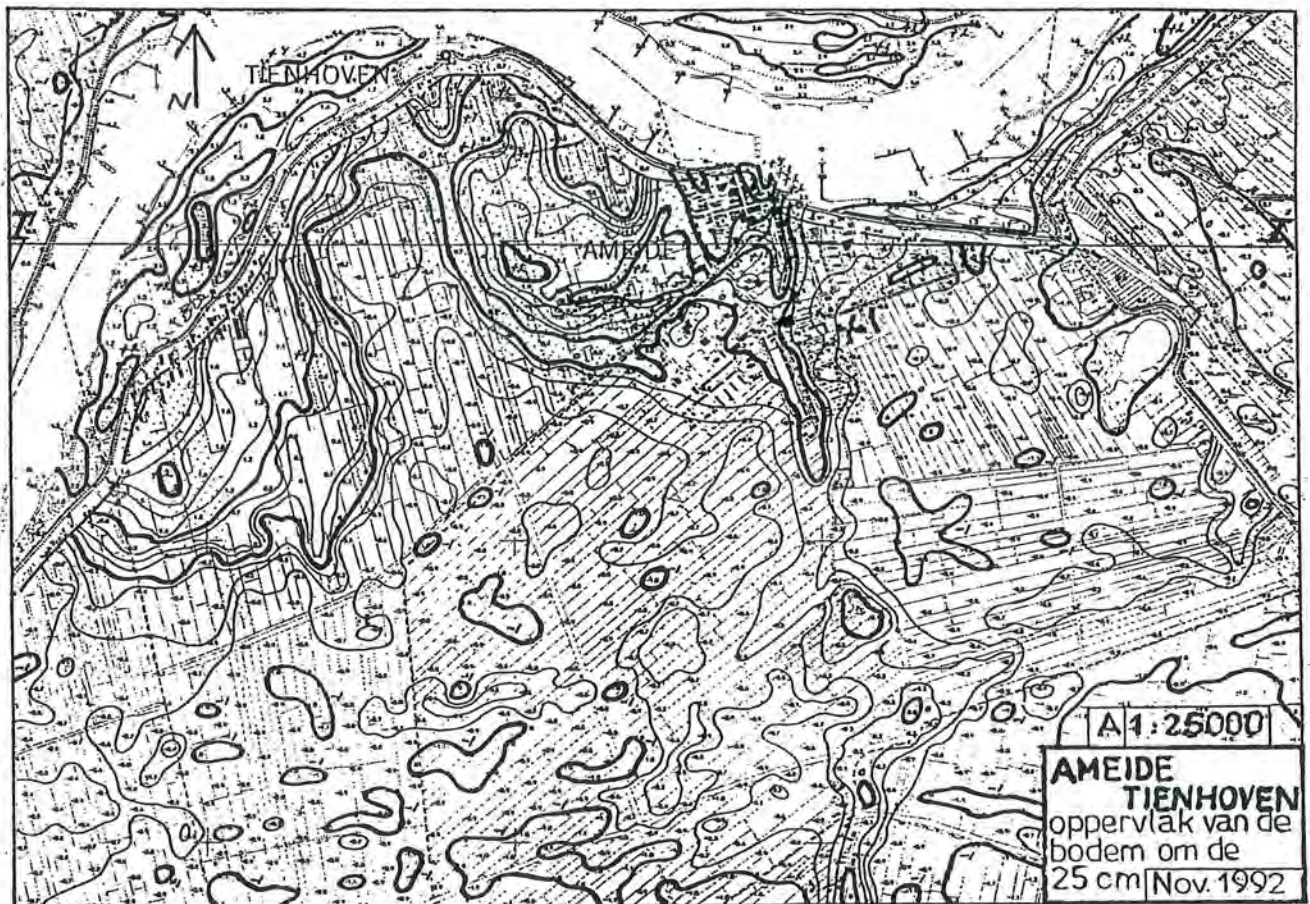
	Ontvangsten		Uitgaven
Rente	439,72		
Contributie	2.080,--		
Verkoop boekjes	15.657,55		
Activiteiten	65,50		
Gastebijdrage	12,50		
Boekjes			11.349,30
Secretariaat			345,06
Huur			538,85
Kosten 2e penningmeester			354,25
Vergaderkosten			73,--
Representatie			138,--
Honoraria			100,--
Excursies			140,--
Voordelig Saldo 1992			5.216,81
	-----,---		-----,---
	18.255,27		18.255,27
	====,==		====,==

Eindbalans
per 31 december 1992

Bank, lopende rekening	7.219,39	Vermogen	12.219,39
Vaste termijn	5.000,--		
	-----,---		-----,---
	12.219,39		12.219,39
	====,==		====,==

De ondergrond van Ameide en Tienhoven (4)
De bovenkant.

In de voorgaande artikelen werd een tip van de sluier opgelicht van hetgeen zich in de diepte onder ons bevindt. In dit (slot)artikel gaat het om de oppervlaktevormen (zie de kaarten A en B met de profielen I en II). Tijdens de Romeinen stroomde er op de plaats waar zich nu de Lek bevindt een veenstroompje als de Alblas. De Rijn stroomde aanvankelijk langs Dorestad en later via Klaphek (bij IJsselstein). Na de Romeinen en nog voor de Franken koos de rivier een andere bedding. Het werd een brede stroom met grote kronkels (meanders). Daarbij kwam ze langs of over de plaatsen waar nu Ameide en Tienhoven liggen. Oeverwallen van de Oer-Lek werden weggevaagd, gloednieuwe ontstonden. Er was nog geen bedijking en dus was de rivier vrij in haar doen. De bedding werd vaak verlegd. Dit komt naar voren uit kaart A met het bijbehorend Oost-West profiel I-I, gemaakt met de gegevens van de Topografische kaart 1:10000. Duidelijk zijn te zien de halve-maanvormige patronen Westelijk van Ameide en achterin Tienhoven, gevormd door de hoogtelijnen -1, 0, +1 en +2. In de Panda van Dec.1992, pag.6 ziet men dergelijke patronen langs de Waal (1620-1830).

"De Lek stroomde aanvankelijk waar nu de Hogewaard ligt. Mogelijk ook waar men op kaart A een tweede voorkomen van hogere gronden ziet achterin Tienhoven. (men kan daar ook wat anders bij denken zoals de sporen van een crevasse ontstaan na een grote verstoring van het rivierbed. ook is het mogelijk dat het gaat om de Noordelijke voortzetting van een oude rivierbedding). Later zakte de rivier af in NO en NW richting maar het zandlichaam van de verlaten bedding bleef achter".

Deze verklaring stemt overeen met die van Vink, Verbraeck en Berendsen maar wijkt wezenlijk af van Pellikaan:

"Het vloedwater kwam naar binnen en zette bij de monding van het Broekse water veel slib af. Doordat de monding zich steeds meer naar het oosten verplaatste begon de afzetting eerst bij Tienhoven en later steeds verder naar het tegenwoordige Ameide. Zo was in de loop van misschien 1000 jaar een hele plaat ontstaan die de grondslag vormde van de tegenwoordig hogere gronden van Tienhoven en Ameide. Het vloedwater ging vrij diep naar binnen en de daardoor ontstane kleiafzettingen zijn tot ver in Broek nog waar te nemen, overal langs het oude watertie. Tot omstreeks 1280 de bedijkingen kwamen langs de rivieren en het Broekse water werd afgedamd liep het bedoelde water via de tegenwoordige Prinsengracht naar de Lek".

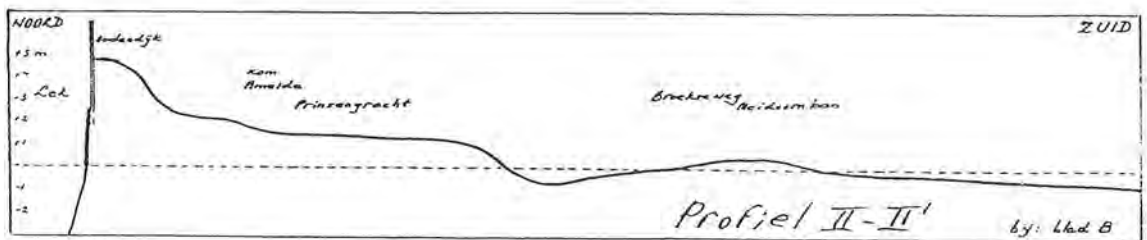
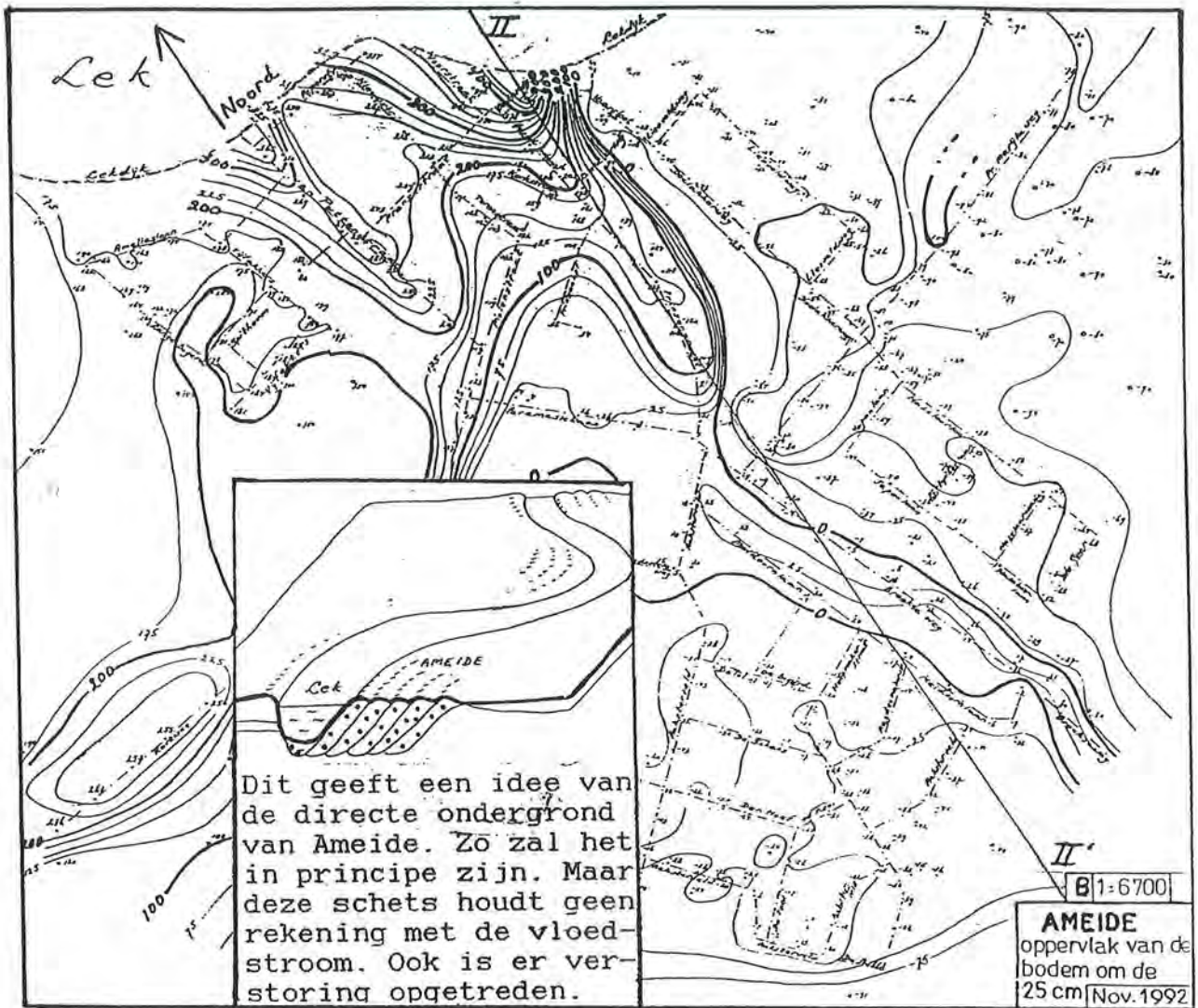
Met de bedijking volgde inklinking van het omringende veen- en kleipakket. Ook verdween er veen door oxydatie aan de lucht. Het resultaat was verbluffend: wat laag was werd hoog (omkering van het relief).

Op kaart A was de ruimte te klein voor het aangeven van alle hoogtelijnen. Daarom werd een beroep gedaan op de gemeente ZEDERIK. Ze zonden me een volledige set kaarten van het dorp, zowel oude als nieuwe. Bovendien een schitterend overzicht van de riolering met daarop aangegeven in cm de hoogtes van de putdeksels. Een fout sluipt hiermee binnen. Wel stemmen die putdeksels overeen met de hoogte van de weg ter plaatse maar die weg zelf kan onnatuurlijk hoog liggen vanwege het puin verzameld door de eeuwen heen. Kaart B met bijbehorend Noord-Zuid profiel II-II" geeft een idee van het oppervlak van de kom van Ameide en de nieuwe wijken. Wanneer men A en B vergelijkt komt men op kleine verschillen. De landmeter van de Topografische Dienst koos andere punten in het landschap dan de ambtenaar van Openbare Werken.

"Het dorp aan de rivier" ontleent onder meer zijn bekoring aan de hoogteverschillen van het oppervlak. Vanaf de omloop van de toren ziet men het niet en evenmin op de luchtfoto's maar tijdens een wandeling valt het op. Eertiids was er het Horregat. Liep je dat door dan kwam ie op een paadje tussen de hooggelegen akkers. Vanzelf denk ie dan: hoe is dat gekomen?

Hoger gelegen delen zijn interessant voor het zoeken naar bewoningsresten. Het kannetje, genoemd in artikel 1, werd oorspronkelijk gevonden bij de Broekse weg. een logische plaats, nabij het water en op de hoge oever.

In de Romeinse tijd was hier een uitgestrekt moerasgebied. Maar ook toen woonden er mensen langs het riviertje uit Broek. Uiteraard ook langs de Oer-Lek. Mogelijk lieten ze wat achter, verstopt in de grond. Men moet dus zoeken langs Broekseweg, Prinsengracht en Dam tot aan de dijk. Resten van later tijd kan men verwachten op de Hogewaard en achterin Tienhoven.

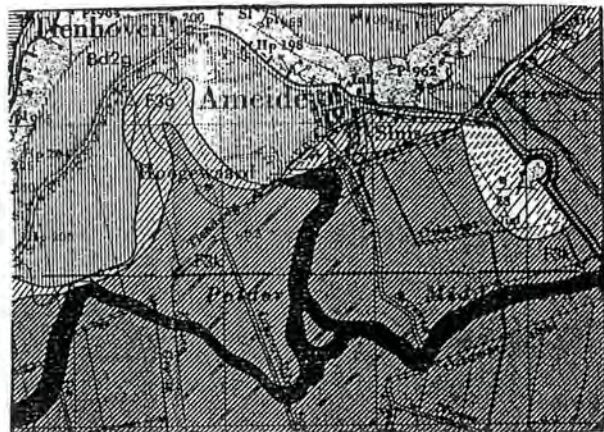
Wat opvalt is dat Slot Herlaer niet op het hoogstgelegen punt werd gebouwd. Voor het kiezen van de locatie zullen andere zaken belangrijk zijn geweest zoals de ligging aan de Lek en daarmee de mogelijkheid van diepe grachten. De dijk was toen geen bezwaar. Deze werd pas geleidelijk aan hoger zoals men op oude prenten ziet.

Had Ameide wallen en poorten? Mij niet bekend. Wanneer men het stadsplan vergelijkt met dat van Vianen en Nieuwpoort kan men gaan denken aan plaatsen als de Achterweg (van Puttenstraat), de Brouwerij (de Molenstraat) en de Benedendam. De Prinsengracht en Paramasiebaan klinken Gouden-eeuw achtig en zullen pas na 1650, dus na de tijd van muren en torens aangelegd zijn.

Dijkdoorbraken hebben hun sporen in het landschap nagelaten. Ten Westen van de Wiel aan de Zouwendijk ziet men een enkel hoger punt op de kaart. Er werden twee lijnen van 25 cm om getrokken. Mogelijk gaat het hier om een voorkomen van overslaggronden. Zoiets moet ie echter in het veld opnemen. Schakel (1986) spreekt over een dijkdoorbraak bij Ameide in Januari 1573 maar geeft geen locatie. Harbers (1981) plaatst de doorbraak van 1573 tussn Sluis en Ameide en de doorbraak die leidde tot de Wiel aan de Zouwendijk in 1658. In het zicht van Ameide maar aan de overkant van de Lek worden locaties en jaartallen gegeven van 1322, 1611 en 1677 op een rijtje ter hoogte van het vroegere veer en idem van 1573 en 1751 langs de dijk naar Jaarsveld. Echte overslaggronden worden daarbij niet aangegeven.

Gerco den Oudsten heeft me een gesprek toegezegd over de ondergrond van Ameide. Hij weet nog het eenenander uit zijn "boorverleden" en dankzij de gemeente Zederik beschikken we over goede kaarten. Misschien valt uit de opeenvolging van fijn en grof zand iets af te leiden. Het resultaat komt dan in dit blad.

Ter aanvulling en vergelijking het gebied van kaart A zoals dat voorkomt op de Geologische kaart van Tesch 1936 en Verbraeck 1970.

Hopelijk hebben ook ieugdige inwoners van Ameide en Tienhoven kennis genomen van de vier artikelen (met de platen) en werd hun belangstelling gewekt.

Haarlem, December 1992.

Peet van Toor

bronnen:

Gem.werken Zederik.1992. Rioleringskaart kom van Ameide 1:1000
 Topografische kaart. Riiks Topografische Dienst.1:10.000
 Tesch, P.,Geologische kaart Gorinchem 38 II. 1:50.000, 1936
 Verbraeck, A.,1970.Geologische kaart Gorinchem-O.1:50.000
 Poelman,J.N.B.,1973.Bodemkaart 39 West 1:50.000
 Luchtfoto"s Ameide (Woudenberg. Kodak. etc.)
 Pellikaan, G.B.,1973.Onze Streekhistorie.Ameide/Tienhoven
 Berendsen, H,J.A.. 1982. dissertatie:landschap Z.W. Utrecht
 Schakel,M.W.,1986, 25 eeuwen Alblasserwaard en Viifherenlanden
 Harbers, P., 1981.Bodemkaart 38-O. 1981
 Vink ,T, 1926, De Lekstreek
 Panda, December 1992.

Verslag van de lezing, gehouden op 14-1-'93 door mevr. M. de Visser-Ameling.

Mevr. M. de Visser - Ameling is oprichtster en stuwende drijfkracht van de Vereniging "Vrienden van de Voetveren".

Voor deze vereniging is een videofilm vervaardigd getiteld: "Heen en weer heen." welke op deze avond ook werd vertoond.

Bovengenoemde vereniging zet zich vooral in om bestaande veren in de vaart te houden en oude, opgeheven veren weer in de vaart te krijgen. Wellicht hierdoor stond de avond een klein beetje in het teken van het Tienhovense Veer en werden mogelijkheden besproken om dit veer weer terug te krijgen. Het bleek zelfs, dat twee van onze leden zich al bezig hielden met deze kwestie, te weten dhr. G. de Vroome en dhr. J. Verwolf.

Het historische aspect van de Veren kwam deze avond een klein beetje in de verdrukking, maar mevr. De Visser heeft verwezen naar een artikel van haar hand, gepubliceerd in "Alblasserwaard en Vijfherenlanden, Het Jaarboek over Geschiedenis en Natuur 1986".

Hieruit zijn onderstaande gegevens dan ook overgenomen.

Al in de vroege Middeleeuwen ontstonden en een riviergebied als de Alblasserwaard talrijke overzetveren. Niet alleen sociale belangen (familiebezoek e.d.) maar vooral ook vanuit economisch handelsbelang zijn (voet)veren onmisbaar indien een vaste oeververbinding ontbreekt. De oudste vermelding over een Veerrecht in het Gemeente-archief te Gorinchem dateert van 1329/1330!

Een veerrecht werd verpacht door de landheer, en indien beide oevers verschillende landheren toebehoorden, werden deze aan 2 verschillende pachters verpacht, zodat er 2 veren naast elkaar voeren!

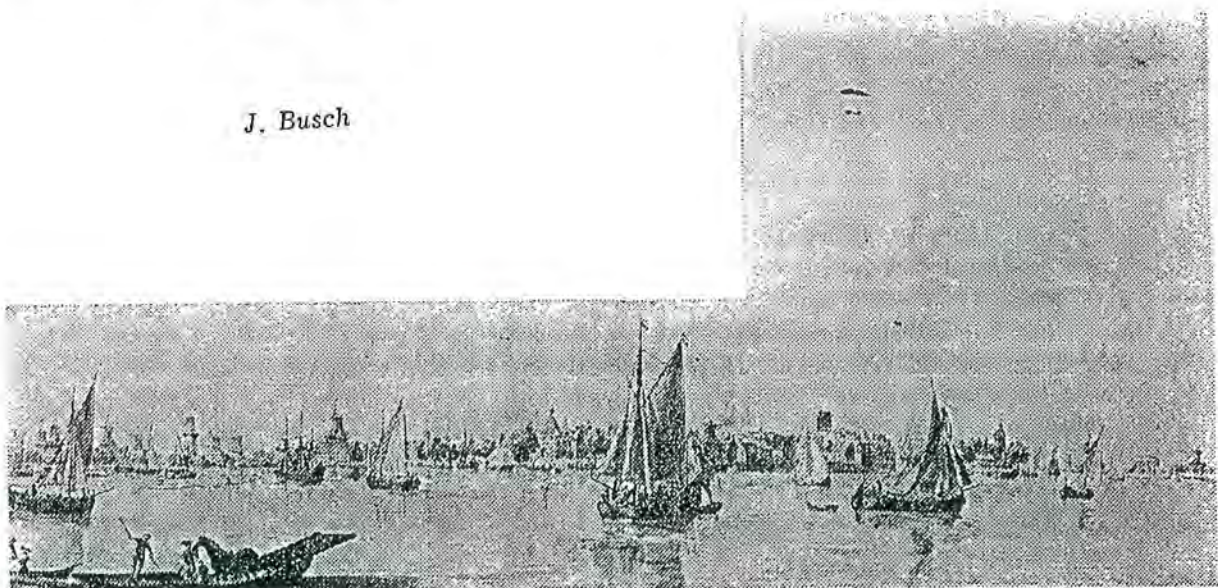
Dit vereiste natuurlijk goede afspraken en regels om conflicten te voorkomen.

In 1847 bestond er reeds een provinciaal Verenreglement, maar om het veerbedrijf ook een wettelijke basis te geven kwam in 1921 de Verenwet.

Na ongeveer 20 jaar na de Tweede Wereldoorlog kwam er een einde aan de bloeiperiode, die meerdere eeuwen duurde. Snelverkeer en vaste oeververbindingen deden vele veren verdwijnen.

Alleen al op de Lek verdwenen er tussen Vianen en Schoonhoven 6 officiële overzetveren, waarvan het Tienhovense Veer het het langst uitheild. (Tot jan. 1966).

J. Busch

● Veerpoint bij de Veerdam te Papendrecht in 1761 (Gem. Archiefdienst; Dordr. III.)

Over de ouderdom van het Tienhovense Veer zijn geen gegevens bekend, maar in de 16e eeuw zette men al over. Uit een afbeelding van 1610 blijkt dat het veer al geschikt was voor wagens. Tot het Tienhovense Veer behoorden de volgende bijveren: het Kersbergse veer, het Jaarsveldse veer en het Koekoeksveer, die slechts met een roeiboot bediend mochten worden.

De laatste jaren is er weer een groeiende belangstelling en zorg voor de veren. Vooral veren die van belang zijn voor het langzame, vaak recreatieve verkeer probeert de Provincie enigszins de hand boven het hoofd te houden. De oprichting van de vereniging "Vrienden van de Voetveren" getuigt van het feit dat ook particulieren geïnteresseerd zijn in het (voort)bestaan van veren.

⊗ *Veerpont met zeil voor de Papendrechtse wal in 1862 (Gem. Archiefdienst; Hist.-Top. Atlas)*

Het bestuur heeft na nader beraad gemeend elk initiatief om het Tienhovense Veer weer in de vaart te krijgen vanzelf hartelijk toe te juichen, maar zal hierin geen aktieve rol gaan spelen, aangezien we een OUDHEIDKUNDIGE vereniging zijn en we ons uitsluitend met verleden zaken willen bezighouden en niet met toekomstplannen. Mocht er echter belangstelling gewekt zijn, dan kan men contact opnemen met dhr. G. de Vroome (tel. 1277) of dhr. J. Verwolf (tel. 1749). Wellicht kan een aktiegroep worden gevormd. Deze aktiegroep zal dus niet een werkgroep zijn van onze Historische Vereniging. Slechts een aktiegroep waarin zoveel mogelijk belangen zijn vertegenwoordigd zal een kans van slagen hebben. Daarom hopen we ook op belangstelling uit alle kringen van de bevolking van Ameide en Tienhoven en zelfs van de "Overkant"!